

AM/3/69

6

K34/69

Josephe Kwankwa

443*

Some proverbs and their meaning in
Law and daily life
Diema.

1/4

1

0-16

1. Moseki a e nnosi o fiwa kxomo e swana.
Ke xore motho xe a seka molato a le nnosi a hloka ditlatse xa fiwe letho molato wa xawe xa o rerwe.
2. Nonyana mpakaphaki e tsewa ke pekwa.
Ke xo tloxelela xodimo xe batho ba dira selo ba thoba ke makxowa ba thotha ba bangwe ba tloxe pele bangwe ba sale xo me makxowa a ba thibele byale ba xo thotha pele ke bo nonyana mphakaphaki e tsewa ke pekwa.
3. Molemo wa kxole o epya ka letsolo.
Ke xore xe o ena le metswalele eno kxole o e bona motla o nkile leeto le letelele mme o tla rata xo bona metswalle yeo ka moka mohla leetong leo.
4. Motsekatseka ntweng o direla xo latletsa ba bangwe.
Ke xore batho ba bangwe xe ba lakane xo dira ntho ba romiloe ke kxosi ba bangwe ba ne mexopolo ya xo boya xo e byalo ba dumetse xo morena ke bona bo motsekatseki ntweng o direla xo latletsa ba bangwe.
5. Ke ya xo bitsa o a tla o tla le ngwana sebiletsa xo o se tsebe.
Ke xore batho ba bangwe ba bitswa batswela ba itukiseditse se biletswang empa ba sa se tsebe kapa ba tla le ngwana mme ba bolawe le tana.
6. Xa e ke e re e lomilole ke tau e a kanyatsewe nkwe.
Ke xore xe mothepa a ithwetse a kas e kxone xo ikxanyetsa xa a re xa a senywa ke monna w xaxwe o sentsewe ke motho fela.

2

7. Mollo o tima ka xae o tukela basele.
Ke xore banna ba bangwe ba tloxele maxae a bona ba xodisa maxae a metse ya banna ba bangwe.
8. Molomo ke seditse o a ipoka.
Ke xore motho a ka se xo tlapanye o mokwa le wena o tla mo tlapanyaka wa xaxo molomo ke xore o a ipoka.
9. Legwana la lebitsana le a ipetla
Ke xore motho xe a le molemo xo ithia yena ka nnosi xa a le mobe o ithia yena ka nnosi.
10. Kala tsa mosate xa ratane.
Ke xore batseta ba mosate xa baratane.
- 3 11. Moxolo baneng thupa mphoxong.
Ke xore o se ke wa raloka le bana ba banyenyane xobane ka tsatsi le lengwe ba tla dira posho xomme ba re ke wena xobane e moxolo xo bona.
12. Xo dikoloxa ke xo dira mano.
Ke xore ge batho badia mosebetsi bang basalela ba sala ba dira mano a xo teaba mosebetsi.
13. Xo nyatsa kxosi ke xo tloxa.
Xe motho a nyatsa kxosi o rakwa ke kxosi le sethsaba sa yona.
14. Bohlale ke pelo mallo a bona.
Xe motho a bona selo o a e lebelela xomme pelo yona e re se nke selo seo, byale ke xona xe pelo e le bohlale.
15. Mogatsa moeng ke mpa.
Ke xore moeng xe a tlile ka xae o nyaka xore o mo fe dijo tse ngata a je a khure xomme o tla robala boroko bo monate xobane o khutse.

16. O rata xo lekanya botloko le noxa.
Ke xore xe o xobetse botloko bo tswana le xe o lomilwe ke noxa, xe o lomilwe ke noxa xo tswana lexe o xobetse.
17. O re o sepela le ba bathsa o sepele o xadima moraxo.
Ke xore o hlokomele ba bathsa xe o sepela le bona xobane ba ka re ba e ka moraxo xa xaho ba direle kotsi, mme molato wa eba wa xaxo.
- 4 18. O sere o tima monyane wa re o tla mphang ka moso o tla feta xabo monyane selepe se lla a rema phala. Laxolo-xolo bare o se time monyane dijo kamoso wa tla fumanadijo tsa bo monyane di le ngata wa tla wa lla x wa re monyane o ntimile wa lebala xola wena o mo tima.
19. Sebete o bose o borumerume o phala le nama tsa mafura.
Xo ja o dutse xo monate xo phala xo 'ja o sebetsa.
20. Moja kxoxo ya mafofa o ja a belaela a re na mafofa ke tla bea kae. Ke xore lehudu xe le utswitse kxoxo le ja le belaela le re mafofa ke ~~xi~~ tla lahla kae, dikxokxoti tsa mafofa ke tla lahla kae na?
21. Nonyana xo lla e tlobyaxo. Ke xore xe motho a sa tswenyexe ~~xi~~ xa lle empa motho wa tswenyexaxo wa lla.
22. Tswana tsa marexa xo latswana ke xa tsona.
Ke xore basadi xe ba ratana kudu tsa tsi le lengwe le lengwe xe ba thlakana ba dula fase ba botsana mafoko a bona.
- 5 23. Mmala wa kxomo o bonala namaneng.
Xo tswana le monna le mosadi xe ba ena le ngwana lerato la bona ka ba bedi le ngwaneng.

24. Sa theko se tla tsila. Ke xore xe o rekile kobo ka theko e telele o tla e apara matsatsi a mararo wa fumana e tletse tsila fela.
25. Motelwa o robala phokeng.
Ke xore xe o ena le baeng empa o hloka dintlo xoba diaparo phefo eswanetse xo bolaya wena monye lexae xe o hloka dintlo o swanetse xo robala ntle baeng ba robale ka ntlong xe e le ka xa dikobo baeng ba swanetse xo futhu'ala wena o bolawe ke phefo.
26. Maka a monna a apexwa ka pitsa.
Ke xore monna xe a ena le mosadi wa xaxwe xoba barwa ba xaxwe xe a bolela maka ba ka se re o na le maka ntate.
27. Mo xo lapaxo molemesi le mong wa thsimo o lapile.
Ba re ke xore xe o rapile batho xore tle ba xo sebeletse o tla ba lefa xe ba thsabile mosebetsing wa xaxo le wena mong wa ona o fedile matla.
28. O rata dithetlwa wa se rate moretlwa.
Ke rena banna re ratana le banana empa re sa rate batswadi ba bona.
29. A alafa molwetsi a re xo fola a roxe ngaka.
Batho ba bangwe ba re xo alafiwa ba re xo fola ba re ngaka xa e kxone xo alafa.
30. Ba re ka ema o eme, ba re ba dula o dule.
Xobane o tla re xe ba ema wa dula ba xo tloxela tau ya tla ya xo bolaya kapa wa re xe ba dula wa tsamaya tau ya thlakana le wena tseleng ya xo bolaya.

END S. 443.